

60 anys de la Peña Boletaire de Berga –a la cruïlla del temps–

La tradició ancestral o el costum d'anar a buscar bolets (caçar o collir) de manera recol·lectora és una activitat que ha arribat als nostres dies en major o menor mesura arreu de les terres de parla catalana. Arreu del món no hi ha massa pobles que tinguin una tradició boletaire i culinària com la del poble català.

Amb aquestes ratlles, es pretén deixar constància de manera no efímera d'una activitat col·lectiva que es dona a la comarca del Berguedà i una Festa del Bolet, la més anyada que se celebra actualment a Catalunya.

També darrere del bolet hi ha una economia de la qual no hi ha dades, però que ve de lluny. A la publicació *El Bergadan*, any XVIII, núm. 866 i data de 22 d'octubre de 1893, ens parla en una curiosa notícia del rendiment natural de bolets als boscos del Berguedà, on un revisor de tren afirma "...En un solo mes y cuatro dias por el solo conducto del tramvia o ferrocarril económico de Manresa a Berga se han expedido 3434 bultos de setas de peso 58.344 Kilos..."¹

Els anys cinquanta del segle xx són anys de represa de la societat civil catalana, que es reflecteix en les iniciatives cíviques de bon nombre d'entitats, que en aquells anys neixen o es revitalitzen. Per al Berguedà és també una època florent en aquest sentit, que coincideix amb una millora de la conjuntura econòmica i un notable creixement demogràfic.

Martí Boada ens diu: "...El context polític del seu naixement no podia ser més sòrdid, en ple franquisme, una ciutat de Berga, marcada per la presència d'una

Ramon Minoves i Pujols, President de la Peña Boletaire de Berga

caserna militar de mal auguri. Hi va haver valentia inicial, en el sentit de país i de territori. Amb el temps, ha esdevingut una manifestació cultural de primer ordre per a la ciutat de Berga, el Berguedà i per Catalunya..."²

La Peña Boletaire de Berga va néixer el 1956. El seu origen està vinculat a una colla d'amics que es reuneixen en un dels bars on es feia tertúlia els anys cinquanta. Aquest bar era el bar Sol, situat al vall de Berga (ara plaça Viladomat).

La iniciativa va ser de Benet Ferrer (de cal Ros); els altres membres eren Josep Casafont, Xè; Josep Cortina (de cal Santamaria), Ramon Ferrer (de cal Ros), Ramon Elies (propietari del bar Sol) i Joan Camprubí (de cal Sastre), i molt aviat Antoni Puig i Joan Valls. Ells ja sortien habitualment a buscar bolets i, arran d'algunes notícies sobre un concurs de bolets, van decidir muntar la seva festa, cosa que van fer a partir de 1957 organitzant el I Concurs de Boletaires, el diumenge 29 de setembre, que ja havia de marcar la pauta de les properes ocasions. La primera edició es va celebrar a la Mina de coll de Jouet (terme municipal de Capolat).

La Peña Boletaire es va continuar reunint al bar Sol, que es va mantenir com a seu de la Peña Boletaire fins al 1990 i on es conserva el primer estendard de l'entitat. La camisa dels boletaires, que s'ha mantingut igual tots aquests anys, fou idea i realització de Josep Casafont.

En uns inicis, no hi havia encara un president pròpiament dit; les decisions les prenen de manera gairebé assembleària i es distribuïen les tasques concretes que calia fer. Tanmateix destaquen per la seva activitat Benet Ferrer que havia actuat d'impulsor inicial, succeït ben aviat per Ramon Ferrer, que va ser qui va passar al davant durant més temps. Les iniciatives d'aquells anys són atribuïdes a un o un altre dels fundadors o dels que ben aviat s'hi van incorporar.

El segon o tercer any d'iniciada la festa ja se celebra el primer Mercat del Rovelló.¹

L'any 1960 es realitza la primera falla de la Peña Boletaire, com ens relata Jordi Puntas en la revista l'Erol número 17 de 1986: "...coincidint amb el IV Concurs de Boletaires s'instaura la Falla, que abans havia estat precedida per un foc convencional i que prengué la nova forma mercès a una visita a València d'alguns membres del Cau d'Art que durant molts anys foren els artistes que la realitzaren. Ara la porten a terme una colla de la Peña coneguda com els de la Falla que seguint la tradició cremen la seva obra, com a final de festa, cada primer diumenge d'octubre, a la nit, al Passeig de la Pau...".

A partir del 1961 la festa va canviar de lloc. De la Mina de coll de Jouet, on se celebrava el concurs des del seu inici, es passà a la Serreta (terme municipal de Capolat) també a peu de carretera de Berga a Sant Llorenç de Morunys, on disposava de més espai per als vehicles. També es van fer altres activitats. El mateix any es va alçar el primer castell de focs abans de la cremada de

la falla. La festa va anar creixent, cada cop va ser més concorreguda i animada encara que de tant en tant faltessin els bolets. Per exemple, el 1963 no es pogué fer el Mercat del Boletaire. El caràcter popular i no oficial de la festa es va anar mantenint des de bon principi i la presència del català també.

A partir del 1963, el president Antoni Marín de la Peña Boletaire li donà un gran impuls mediàtic, i de seguida la festa es donà a conèixer als mitjans de comunicació de l'època: diaris, ràdios, i sobretot televisió. El 1965 es va estrenar una sardana del mestre Font sobre la lletra de l'himne boletaire. El 1967 es donà un especial relleu a la caravana de cotxes: hi assistiren els automòbils antics que participaven al Ral·li Barcelona-Sitges. El 1970 es va fer el primer Concurs gastronòmic. El 1974 s'organitzà un festival de cançó i partit de futbol. El mateix any, en la divuitena edició, "...l'afluència de participants i badocs anava augmentant. Ja havia quedat enrere allò de pujar amb camions i autocars de l'empresa del Vilarriquer...", i la festa es desplaçà de nou a l'indret de Puigventós, al terme de Castellar del Riu, al quilòmetre 7,2 de la BV-4042, de Berga als Rasos de Peguera, on encara es fa la festa en l'actualitat.

El 1976 s'organitzaren les primeres Jornades micològiques, amb concurs i exposició, a més d'una conferència sobre bolets tòxics, i el primer concurs infantil de dibuix. L'any sobre es convoca el primer Concurs de fotografia, i, excepcionalment no es crema la falla. L'any 1977 no hi va haver falla, per primer cop des que s'iniciaren. Al seu lloc es va cremar la foguera del boletaire, fet que es tornar a repetir l'any sobre, el 1978.

L'any 1979 un grup de joves s'aplegà per construir la falla, era el relleu generacional que donaria una nova embranzida a la Peña. Aquest fou el germen de l'anomenat 'Grup de la Falla'.

Amb la mort d'Antoni Marín (1980), desapareix un dels grans impulsors de la Peña. La seva proximitat i bona sintonia amb l'ajuntament de la ciutat –va ser regidor– facilità molt algunes iniciatives i convertí la corporació local en una col·laboradora habitual de la Peña. Joan Valls substituïx Antoni Marín al capdavant de l'entitat. Segueix el creixement, i l'organització i el control dels comptes es converteix en un dels elements que amb més eficàcia permet el creixement de l'entitat els anys que vindran. El 1983 hi ha una vetllada musical que es mantindrà en el futur. S'inicià la col·laboració amb la Festa del Camí del Roser, que sovint se celebra el dia abans. El 1986 passaren força coses: a l'estiu morí Francesc Vilardaga, periodista i amic de la meua família, del qual guardo un bon record, quan amb pocs anys participava al concurs de boletaires i amb les seves amables i engrescadores paraules, amb la seva característica veu radiofònica, m'encoratjava a mi i al meu germà a seguir buscant bolets i a portar-ne més l'any següent. Vilardaga fou un dels promotors i animadors dels boletaires, els programes d'actes recolliren sovint les seves poesies i en solia escriure la presentació. Per primer any consta en els programes una missa per als difunts de la Peña.

El 1981 se celebren els 25 anys d'existència de la festa, i els components de la falla reteren homenatge a tots aquells que al llarg dels anys havien esmerçat els esforços en la construcció d'aquest efímer monument.

El 1987 la revista *l'Erol* publica un número dedicat als boletaires. Algun any es va arribar a traslladar la festa pel mal temps. Altres anys faltaren els bolets, fins i tot en alguna ocasió ha estat necessari fer el Concurs gastronòmic amb bolets de conserva. Cap circumstància, però, no n'ha impedit mai la celebració ni l'èxit popular. El 1990 aparegué per primer cop una queixa força estesa per la massificació de la festa i habitualment surt a la televisió; en el fons és la consagració del Concurs de Boletaires com una gran jornada. Això permetrà que el finançament es faci sobretot amb publicitat i es deixi ja de recollir donacions, sobretot dels comerciants de Berga. Aquest mateix any es redacten els textos dels estatuts i se'ls dona curs legal a la Generalitat de Catalunya.

El 1991 Joan Fígols succeeix Valls com a president de la *Penya Boletaire*. Aquest membre destacat dels boletaires berguedans impulsa la idea que la festa sigui declarada d'interès turístic en l'àmbit de Catalunya. Amb l'arribada del reconegut cuiner berguedà Miquel Màrquez a la presidència de la *Penya*, el 1994, hi ha una vitalitat extraordinària, que no es reflecteix en una major complexitat, sinó en el seu rotund i continuat èxit. La Festa dels Bolets passa a ser la segona més concorreguda de les festes que se celebren a la ciutat després de *La Patum*.

És també en aquesta època que s'inicia el lliurament de títols de boletaire d'honor. Jordi Pujol inaugurà la llista el 1995 i des de llavors l'han anat rebent destacades personalitats de la vida política, cultural i social catalana i berguedana.

Rebé una especial atenció la cuina del bolet, que deixà petjada arreu del país, i dona el complement acadèmic i científic al conjunt d'activitats que envolten la festa dels boletaires. Es van fer xerrades de micologia a la comarca i es va participar en actes arreu del país. Fins i tot en aquesta època la *Penya* passa a fer-se càrrec del *Carnestoltes* de Berga.

Aquest 1995, la Festa del Bolet és declarada festa d'interès turístic de Catalunya per la Generalitat de Catalunya.

La festa ha seguit al llarg dels anys amb altres presidents, com Jordi Camps (2000), Lluís Gonfaus (2007) i Lluís Perarnau (2011).

La Festa del Bolet arriba avui en dia amb la força dels canvis dels temps. L'entitat es va renovant per posar-se al dia i adaptar-se als canvis dels temps. Podem dir que malgrat els canvis de costums, i els canvis tecnològics, el fet boletaire impregna la manera de fer dels catalans i sobretot de la gent de Berga i comarca. Però una entitat com la *Penya Boletaire* de Berga, que s'esforça any rere any per renovar-se i estar al dia, té el futur garantit. Com aquella falla que cada any es construeix i es crema, però l'any sobre es torna a construir i a cremar amb una nova força de renovació i empenta de forma il·lusionada de cara al futur. Per molts anys, *Penya Boletaire!*

Bibliografia

1- JORDI PUNTAS. Revista *L'Erol*. Núm. 17. 1986.

2- Pròleg "60 anys de la *Penya Boletaire*", pàg 1. Martí Boada. 2018. *Penya Boletaire* de Berga.